

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Heinilä, H., Isacson, A., Järvensivu, A., Raatikainen, E. & Simola-Alha, N. (2020), "Työhön sitoutumisen tekijöitä opiskelun ja työn rajapinnalla", AMK-lehti/UAS-journal, 4/2020. <https://uasjournal.fi/4-2020/tyohon-sitoutumisen-tekijoita/>

PLEASE NOTE! This is an electronic self-archived version of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Heinilä, H., Isacson, A., Järvensivu, A., Raatikainen, E. & Simola-Alha, N. (2020), "Työhön sitoutumisen tekijöitä opiskelun ja työn rajapinnalla", AMK-lehti/UAS-journal, 4/2020. <https://uasjournal.fi/4-2020/tyohon-sitoutumisen-tekijoita/>

Työhön sitoutumisen tekijöitä opiskelun ja työn rajapinnalla

Kirjoittajat: Henna Heinilä, Annica Isacson, Anu Järvensivu, Eija Raatikainen & Nina Simola-Alha.

Ammattibarometrin mukaan sairaanhoitajista, sosiaalityöntekijöistä ja koodareista on pulaa, eikä tulevaisuus näytä välttämättä yhtään paremmalta. Nuoret vastavalmistuneet eivät sitoudu työhön samalla tavalla kuin aikaisemmat sukupolvet. Vuonna 2018 tehdyn Sairaanhoitajien työolobarometrin tulosten mukaan 26-45 -vuotiaat työntekijät arvioivat työtään kaikista kriittisimmiksi (Hahtela 2019). Pitkään on ollut myös tiedossa se, että moni sairaanhoitaja pohtii työpaikan tai alan vaihtoa (Aiken ym. 2013).

Myönteiset tunteet lisäävät työhön sitoutumista

Alan vaihtoon päädytään yleensä pitkän harkinnan jälkeen ja syitä voi olla monia (ks. Flinkman 2014), mutta työn kuormittavuus on yksi keskeisistä tekijöistä. Kuormitustekijät liittyvät useasti työolosuhteisiin, työn sisältöön, työjärjestelyihin ja työssä tapahtuvaan vuorovaikutukseen. On havaittu, että tiimit, joissa positiivisen kommunikaation ja kannustavan puheen osuus on vähintään kolminkertainen negatiiviseen puheeseen verrattuna, menestyivät hyvin (Dackert 2010). Myönteiset tunteet työssä lisäävät sitoutumista ja niillä on todettu olevan suora yhteys työn tuottavuuteen (Hakanen 2009). Työhön sitoutumisen näkökulmasta olisikin tärkeää kiinnittää huomiota kommunikaatioon ja myönteisyyteen liittyviin työelämätaitoihin jo korkeakouluopinnoissa.

Tarkastelemme tässä artikkelissa vastavalmistuneiden tietualan ja sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöiden näkemyksiä korkeakoulussa opitun ja työelämässä tarvittavien taitojen rajapinnoista. Kokoamme näistä näkemyksistä tekijät, joilla voidaan lisätä työelämätaitojen oppimista korkeakouluopintojen aikana ja tukea näin vastavalmistuneiden työhön sitoutumista.

Korkeakoulussa oppimisen ja työelämätaitojen rajapinnoja

Olemme tutkineet vastavalmistuneiden sosiaali- ja terveystieteiden sekä tietualan työntekijöiden työhön sitoutumista Työsuojelurahaston tutkimushankkeessa *Kannustava Puhe (KaPu) – mikä saa nuoret sitoutumaan työhön ja kokemaan merkitystä työssään*. Haastattelimme 20 tietualan ja sosiaali- ja terveystieteiden vastavalmistunutta viidessä eri yrityksessä/organisaatiossa ja lähetimme kyselyn heidän esimiehilleen. Tutkimusmenetelminä käytimme arvostavaa haastattelua (*Appreciative inquiry*), kuva-avusteista keskustelua (*Stimulated recall*) ja Webropol-kyselyä positiivisen psykologian viitekehyksessä.

Haastattelut toteutettiin ryhmätapaamisina. Kysyimme työssä iloa, innostusta ja merkityksellisyyttä tuovista asioista, yhtenä näkökulma se, miten vastavalmistuneiden mielestä opinnot valmistivat heitä työelämään. Haastatteluista nousi esille kolme rajapintaa: *projektioppimisen ohjaus, harjoittelun pedagoginen tuki ja opiskelun aikaisen työssäkäynnin hyödyntäminen*. Näillä rajapinnoilla työelämätaitojen oppiminen nähtiin mahdollisena, mutta ei aina toteutuvana. Seuraavaksi avaamme näitä kolmea rajapintaa.

Työnohjauksellista otetta projektitöihin

Haastatteluissa tuli esille, että koulussa ei opita riittävästi työelämätaitoja. Ongelmana nähtiin muun muassa se, ”...*et se on niin jotenkin toisistaan erillistä, että ihan eri maailma. Must henkilökohtaisesti tuntuu, et opinnot ei niin hirveesti valmistanu työelämään juuri ollenkaan.*” Haastateltavan näkemys ei ole yllättävä. Opiskelun ja työelämässä tarvittavan osaamisen yhteys ei avaudu opiskelijalle itsestään. Isacsson ym. (2019) toteavat että, opintojen alussa opiskelijat ovat epävarmoja ja kaikki tuntuu sekavalta. Opettajan tehtävä on luoda selkeyttä toimintaympäristöön, ohjata näkemään yhtäläisyyksiä ja tarjota tukea opintojen aikana, mutta erityisesti opintojen alussa.

Opiskelijat tarvitsevat ohjausta ja tukea myös projektio opiskelussa. ”*No meillä oli (koulussa) tosi paljon projekteja. Et pääsi sinne työpaikoille. Et se kyllä autto, että näki erilaisia työympäristöjä ja erilaisia asiakkaita.*” Haastateltavien mielestä projekteissa kyllä opitaan, mutta tiimityö koulussa ei tuota vastaavaa osaamista työelämään. Valmistumisen jälkeen pitää työelämän tiimityötaidot ottaa haltuun. Olisi hyvä, jos opinnoissa käsiteltäisiin esimerkiksi projektien ryhmädynamiikkaa työnohjauksellisin keinoin. ”*Kun must tuntuu, et meillä oli paljon ryhmitöitä (opiskelussa). Mut sit se, että otetaanko huomioon ihmisten vahvuuksia eri asioissa, niin en kyllä muista nähneeni tavallaan sellasta. Et toki on puhuttu ryhmädynamiikasta ja ryhmäprosessista, mutta se on jääny niin semmoseksi teoreettiseksi sitten. Et ei sitä mun mielestä osannut soveltaa siihen (työhön).*” Haastateltavien mukaan opiskeluaikana toteutettavassa projektityöskentelyssä on paljon parannettavaa ainakin opitun reflektoinnin osalta.

Pedagogista tukea harjoitteluun

Korkeakouluharjoittelu on opiskelijalle portti työelämään ja työelämätaitojen oppimiseen. Näin ainakin, jos onnistuu saamaan harjoittelupaikan. Harjoittelupaikan saaminen voi olla kiinni esimerkiksi työelämän suhdanteista ja eri aloilla on myös omat erityispiirteensä.

”*Siinä vaiheessa, kun oli kurssit käyty, niin melkein ykskään ihminen koko luokalta ei ollu saanu yhtään harkkaa. Ei mikään firma palkkaa kesätöihin koodareita, ku perehdytys vie kuus kuukautta.*” Sosiaali- ja terveystieteiden harjoittelupaikat ovat tietoa paremmin opiskelijoiden ulottuvilla, mutta harjoittelu jää usein irralliseksi palaseksi, jolloin se ei tue opitun siirtovaikutusta. ”*Et ainoastaan ehkä se viimeinen harjoittelu. Ja ehkä ensimmäinen harjoittelu, et vähän pääsi, et okei, mitä on asiakastyö. Ja sen jälkeen sit pari vuotta mä en tiedä, mitä mä tein (koulussa). Ja sitten oli viimeinen harjoittelu ja sit, okei, nyt mä oon töissä.*” Vaikka korkeakouluopiskelijat ovat aikuisia ja pystyvät hyvinkin itsenäiseen opiskeluun, kokevat he usein epävarmuutta harjoittelupaikan hankkimisessa ja harjoittelun suorittamisessa. Harjoittelu pitää sisällään valtavan potentiaalin juuri työelämätaitojen oppimiseen ja siksi nykyistä vahvempi pedagoginen tuki harjoittelujaksolle olisi perusteltua.

Opiskelun aikainen työssäkäynti osaksi opiskelua

Haastatteluissa tuli hyvin esille se, että työn ja opiskelun yhdistäminen koetaan mielekkäänä. Ne linkittyvät toisiinsa luontevalla tavalla ja työn opinnollistamisen kautta saadut opintopisteet koetaan palkitsevina. ”*Mä kans sillon, ku mä alotin täällä, ni mä olin vielä koulussa.*

”*Multa puuttu vapaasti valittavii opintoja. Mä sain niitä kuitattuu täällä tekemällä töitä ja raportteja kirjottamalla.*” Haastateltavien mielestä opintojen etenemisen kannalta on tärkeää, että myös työnantaja on valmis tukemaan työntekijänsä opintojen loppuun saattamista. ”*Sekin on mahdollista. Jos joku kurssi on suoraan se, mitä täällä tekee just nyt, niin sen voi työn ohella suorittaa.*” Työn opinnollistaminen edellyttää opiskelijan, opettajan ja työpaikan välistä yhteistyötä ja usein myös joustavuutta. ”*Opiskelen just korkeakoulussa liiketaloutta ja HR-esimiestyötä, niin sekin nyt sitten*

nivotaan tässä tähän työhön. Eli tosi niinkun josutava työnantaja, sellanen olo on mulla tullu.” Oli ilahduttavaa, miten hyvin työn ja opintojen yhdistäminen näiden haastateltavien mielestä onnistuu.

Huomioita korkeakoulussa oppimisen ja työelämätaitojen rajapinnasta

Haastatteluaineiston pohjalta löydetty kolme koulun ja työn rajapintaa eivät ole uusia ja yllättäviä. Ne ovat korkeakoulutoimijoiden tiedossa ja niihin liittyen on tehty paljon kehittämistyötä esimerkiksi *Työelämäpedagogiikka korkeakoulussa* -hankkeessa (Työpeda, 2020). Haluamme kuitenkin KaPu -tutkimuksen aineiston pohjalta esittää käytännönläheisen seitsemän toimenpiteen listan, joka antaa nuorten vastavalmistuneiden näkökulman työelämätaitojen oppimiseen korkeakoulussa. Toimenpiteet ovat:

1. Liitetään projektioppimisen yhteyteen työhönohjauksellista tiimityötaitojen ja ryhmädynamiikan reflektointia.
2. Hyödynnetään projektitöissä systemaattisesti opiskelijoiden erilaista osaamista ja tehdään näin tiimin osaamista näkyväksi.
3. Vahvistetaan projektityössä opiskelijoiden vastuullisuutta, itseohjautuvuutta ja tiedon hankkimisen taitoja.
4. Lisätään tukea ja ohjausta harjoittelupaikkojen hankkimiseen.
5. Kehitetään ”jatkuvan harjoittelun mallia”, joka rakentuu työn ja kouluopiskelun hybridimalliksi. Näin koulussa opiskelu ja työpaikalla opiskelu tukisivat toisiaan koko opiskelun ajan.
6. Tuetaan työelämään siirtyneen opiskelijan yhteistyötä esimiehen kanssa opintojen loppuun saattamisessa.
7. Seurataan työn ohessa opiskelevan opiskelijan motivaatiota ja sitoutumista työhön ja opintoihin.

Tavoitteena jatkuva oppiminen

KaPu-tutkimus vahvisti sitä, että mahdollisuus oppia uutta ja kehittyä lisäävät vastavalmistuneiden sitoutumista työhön. Korkeakouluopintojen ja työelämässä oppimisen tulisi muodostua joustavaksi jatkuvan oppimisen poluksi, jossa koulun ja työelämän erimaailmallisuus jää historiaan. Nuorille on tärkeää, että heidät kohdataan tasa-arvoisesti, ja että he saavat ohjausta, palautetta ja tunnustusta tehdystä työstä. Näin on sekä kouluoppimisessa että työelämässä. Positiivinen, oppijaa arvostava ilmapiiri edistää oppimista ja on yhteydessä hyvään oppimiseen enemmän kuin yksilön kyvyt itsessään.

Kirjoittajat

Henna Heinilä, FT, yliopettaja, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, henna.heinila(at)haaga-helia.fi

Annica Isacsson, KTT, tutkimuspäällikkö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, annica.isacsson(at)haaga-helia.fi

Anu Järvensivu, FT, yliopettaja, Humanistinen ammattikorkeakoulu, anu.jarvensivu(at)humak.fi

Eija Raatikainen, KT, yliopettaja, Metropolia ammattikorkeakoulu, eija.raatikainen(at)metropolia.fi

Nina Simola-Alha, VTM, lehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu, nina.simola-alha(at)humak.fi